

Tax Havens creëren bedrog.¹

Door: mr. T. J. (Jan) van Koningsveld²

1. Inleiding

Momenteel is er een groeiende (internationale) aandacht voor belastingparadijzen, vooral tegen de achtergrond van de strijd tegen belastingontduiking en witwassen. Daarnaast worden tax havens ook beschuldigd dat zij onvoldoende toezicht uitoefenen en dat zij zich schuldig maken aan geheimhouding, zowel ten aanzien van bankrekeningen als van offshore entiteiten.

Westerse landen willen informatie over de banktegoeden die hun ingezetenen in die tax havens hebben staan. De vraag is waarom dit juist nu gebeurt?

Dit heeft te maken met de huidige economische crisis waardoor de belastinginkomsten afnemen en de overheidsuitgaven toenemen. Daarnaast is er de internationale aandacht door enige recente grote fraudezaken. Bij voorbeeld de beleggingsfraudezaak van Madoff waarin miljarden zijn verdwenen, onder meer naar tax havens. Daarnaast zijn er de belastingfraudezaken waarbij de Zwitserse bank UBS en de Liechtensteinse bank LGT zijn betrokken. Beide banken worden ervan verdacht meegewerkt te hebben aan het opzetten van verhullingsconstructies voor internationale klanten met als doel om belastingheffing in het woonland van de klanten te ontlopen. Belangrijke instrumenten hierbij zijn foundations, trust en offshore-vennootschappen. Een derde reden is waarschijnlijk dat de politieke lobby van de banken door de crisis is verzwakt. De bestaande maatschappelijke onrust en politieke aandacht werken duidelijk in hun nadeel.

2. Begrip Tax Haven

Centraal op deze dag staat het thema ‘tax haven’. Maar wat verstaat men eigenlijk onder tax havens? Tax Havens, in het Nederlands nogal vreemd vertaalt³ als ‘belastingparadijzen’, zijn internationaal niet eenduidig gedefinieerd. Iedere internationale organisatie bekijkt deze problematiek op eigen wijze en vanuit zijn eigen perspectief en komt zodoende tot verschillende lijsten van tax havens. Hierdoor is het onmogelijk om een objectieve afbakening te maken tussen landen die wel en niet als tax haven

---

¹ Bijdrage voor het LOF congres van 18 september 2009.

² Auteur is promovendus aan de Universiteit van Tilburg. Hij doet momenteel onderzoek naar aard en omvang van misbruik van offshore vennootschappen die zijn gevestigd in belastingparadijzen. (Email: t.koningsveld@chello.nl.)

zijn aan te merken, en lijkt de samenstelling van deze lijsten op politieke willekeur. Een duidelijk voorbeeld hiervan is dat recentelijk de president Obama van de Verenigde Staten, Nederland als tax haven heeft aangemerkt. Dit terwijl wij op de witte lijst van de OECD staan.⁴ Gelukkig duurde deze ‘vergissing’ maar 1 dag. Een wezenskenmerk van tax havens is dat het gaat om rechtsgebieden die speciale faciliteiten aanbieden voor niet-ingezetenen (rechts)personen. De aard en omvang van deze offshore faciliteiten verschilt per land. Hieronder volgt een overzicht van landen die door verschillende organisaties –op enig moment- als tax haven zijn aangemerkt.

Tabel 1: Aantal tax havens

<i>Organisatie</i>	<i>Perspectief</i>	<i>Aantal landen</i>
OECD	Schadelijke belastingpraktijken	35
FATF	Bestrijden witwassen	3
FSF	Toezicht op financiële instellingen	42
IMF	omvang financiële dienstverlening	46
Tax Justice Network	Belasting ontgaan en ontduiking	72
IRS	Rechterlijke uitspraken	34

Uit dit overzicht blijkt dat verschillende organisaties tot verschillende aantallen komen. De samenstelling hiervan verandert regelmatig in de tijd.

De huidige stand van zaken is dat volgens de laatste lijst van de OESO er geen landen meer op de zwarte lijst staan.⁵ Wel staan er nog 29 landen op de zogenaamde grijze lijst van landen die nog niet volledig meewerken. Opvallend hierbij is dat op de lijst veel landen zich in 2009 hebben gecommitteerd, vermoedelijk vlak voor de bijeenkomst van de G20 van april 2009.

3. Omvang zwevend vermogen

Hoeveel belastinggeld er aan de overheidshuishoudingen van de woonlanden van de gebruikers wordt onttrokken, is moeilijk vast te stellen. Hieronder een overzicht van enige cijfers en schattingen van deskundigen.

Tabel 2: Enige cijfers en feiten

- 60% van het wereldvermogen bevindt zich in tax havens.
- 80% van alle hedgefondsen gevestigd zijn op de Kaaimaneilanden. De Kaaiman ei-

³ Tax haven betekent een belasting toevluchtshaven. Belastingparadijs lijkt op een vertaling van een tax haven!!

⁴ OECD progress report, 2 april 2009.

⁵ OECD progress report, 3 juli 2009 (dit rapport is als bijlage bijgevoegd).

---

landen zijn ook de vijfde grootste bankencentrum in de wereld.

- Overheden wereldwijd jaarlijks \$ 250 miljard aan belastinginkomsten missen door belastingfraude met behulp van tax havens.⁶
  - Schatting van de wereldwijde omvang van het (zwarte)vermogen offshore varieert van 1.700 miljard USD tot 11.500 miljard USD.⁷
  - 80% van de Nederlandse overheidsinkomsten bestaan uit belastingopbrengsten.
  - De omvang van buitenlands vermogen van Nederlandse particulieren wordt geschat op € 7 miljard.⁸
-

De methodologische onderbouwing van deze cijfers zijn vaak onduidelijk. Eigenlijk vind ik het niet eens zo interessant om hoeveel geld het precies gaat. Duidelijk is dat het om enorme bedragen gaat en dat tax havens een belangrijke rol spelen in de financiële wereld.

3. Marktwerving

Om een goed inzicht te krijgen in de aard en functie van tax havens is kennis nodig van de werking van de offshorewereld.

Een de ene kant is de roep om transparantie groot terwijl er aan de andere kant behoefte is aan allerlei vormen van verhullingsproducten. De offshore wereld voldoet aan deze vraag. Tax havens maken onderdeel uit van de aanbodzijde van de offshore markt. Zij spelen in op de duurzame vraag naar anonimiteit of verhulling van vermogende burgers en bedrijven. Voor deze verhullingsdienstverlening bestaat tussen de belastingparadijzen onderling een stevige concurrentie. Tax havens zijn vaak voor een groot deel economisch afhankelijk van de inkomsten van de financiële sector. John Mathewson, eigenaar van een offshore bank op de Kaaiman eilanden merkte over het bankgeheim het volgende op: *zonder het bankgeheim zouden de kaaiman Eilanden weer een vissersgemeenschap zijn*” en *‘het is bespottelijk te denken dat ook maar iemand een offshore-bankrekening zou openen als het niet was om geen belasting te hoeven te betalen’*.”⁹

---

⁶ Tax Justice Network [www. Taxjustice.blogspot.com]

⁷ OECD rapport: *overview of the OECD’s work on countering international tax evasion*, 21 April 2009, bijlage 2. Ook hiervoor geldt dat onduidelijk is wat men bedoelt met het begrip ‘offshore financial industry’ en met het begrip ‘vermogen’.

⁸ Persbericht MvF 28 juli 2008. Voor alle duidelijkheid: dit bedrag betreft alleen het *spaar tegoed* op buitenlandse EU banken op naam van Nederlandse ingezetenen. Vermogen dat is ondergebracht in offshore-vennootschappen, trusts en stichtingen vallen hier niet onder. Evenals vermogen dat buiten de EU is verstoppt.

⁹ J. Robinson, *witte stranden zwart geld*, 2004, p. 204-205.

Aan de andere kant van de markt staat de vraag naar die financiële verhulling, afkomstig van vermogende burgers en bedrijven uit rijke landen zoals de V.S. en vrijwel alle Europese landen: dus worden offshore vennootschappen, trusts, anonieme bankrekeningen en nominee dienstverlening aangeboden. Beide partijen op de markt hebben dus belang bij de instandhouding van tax havens.

4. Tax havens creëren bedrog.

Zoals hierboven is aangegeven zijn er op de offshoremarkt allerlei verhullings producten en diensten te koop zijn. Deze producten kunnen zowel voor wettige als onwettige doeleinden worden gebruikt. Hierna enige voorbeelden van het misbruik maken van deze producten en diensten:

- Het (laten) oprichten van offshore entiteiten zoals vennootschappen, trusts en stichtingen. Deze entiteiten geven de fraudeur de mogelijkheid en het middel om te frauderen.
- Het verlenen van nominee shareholder: hierdoor blijft de naam van de werkelijke economische eigenaar buiten de openbare registers blijft.
- Het verlenen van nominee directors: De formeel directeur –in de praktijk veelal een vertegenwoordiger van een lokaal trustkantoor- is niet degene die in werkelijkheid de zeggenschap over de onderneming heeft. Vaak wordt gebruik gemaakt van een onderhandse verklaring waarin staat dat de feitelijke zeggenschap bij de klant berust.
- Het verlenen van domicilie: Het trustkantoor stelt het kantooradres ter beschikking aan de cliëntvennootschap. Hierdoor wordt aan een offshore-vennootschap een bepaalde ‘substance’ gegeven.
- Het opmaken en gebruiken van valse documenten om hiermee een administratieve rechtvaardiging (titel) te geven voor de betaling van transacties. Bijvoorbeeld het opmaken van inkoopfacturen om hiermee de winst van een bedrijf in Nederland te verminderen of het opmaken van een vals leningsovereenkomst om hiermee een legale herkomst te geven aan het misdaadgeld.

Deze producten en diensten worden vaak gebruikt in schijntransacties. DE fiscale kernproblemen betreffen de vestigingsplaatsproblematiek van artikel 4 AWR en het creëren van fictieve kosten. Een onderzoek naar transacties met tax havens is om diverse redenen lastig. Ondermeer omdat de werkelijke feiten niet worden gepresenteerd en de gepresenteerde feiten vaak niet de werkelijkheid. In opsporingsonderzoek wordt

geprobeerd om de feiten te verzamelen. Kortom: Transacties met tax havens sluiten vaak niet aan bij de werkelijkheid en kan zodoende worden gekwalificeerd als bedrog.

5. Conclusie.

Belastingparadijzen spelen in op de behoefte die er is bij de klanten. Beide partijen op deze markt hebben dus belang bij de instandhouding van belastingparadijzen.

“Je ziet het pas als je het begrijpt”. Deze Crijffiaanse uitspraak is hier ook van toepassing. Om de problematiek van tax havens effectief aan te pakken zullen we de producten en diensten die te koop zijn op deze markt moeten kennen en begrijpen en waar nodig bestrijden. Het is echter te simpel om alleen de belastingparadijzen de schuld te geven. Zij zijn slechts een deel van het probleem en daarmee ook een deel van de oplossing. De kern van het probleem zit in menselijk gedrag. Een belangrijk motief voor fraude is zelfverrijking. Een ander element is het gebrek aan (belasting) moraal.

Tevens speelt ook het gebrek aan toezicht in de “woonlanden” een rol. Ook kunnen onshore overheden meer aandacht besteden aan het detecteren en materieel controleren van transacties met tax havens. Fraudebestrijding van tax havens vereist specifieke kennis en vaardigheden. Hiertoe dienen speciale afdelingen te worden ingesteld. Voorkomen moet worden dat iedere keer het offshorewiel opnieuw moet worden uitgevonden. Al met al lijkt er toch een trendbreuk te zijn in de strijd tegen de tax havens. Als hiermee een doeltreffende bijdrage wordt geleverd aan de strijd tegen internationale mogelijkheden voor het bestrijden van belastingfraude en geld witwassen, dan is dat alleen maar toe te juichen.